

Vidal i la moda antroponímica

Xaverio Ballester (València)

La moda és un fenomen encara no degudament estudiat en el ampli camp de la Llingüística; dins del lèxic, dins de l'onomàstica i més en concret dins de l'antroponímia és sense dubte un fenomen molt intens i antic. Una variant històricament molt practica-da consistix en traduir el llinatge d'algú a la llengua de prestigi de l'època, açò és: un pur calc pel qual un individu, digam, de nom 'ferrer' passarà a dir-se *Ferrari*, *Herrero*, *Kowalski*, *Schmidt* o *Smith* segons les conveniències socials de l'època. N'hi ha prou indicis que la pràctica existia ja en època romana. Una raïl en bona base indoeuropea *ai[u] – (cf. ant. irlandés *des* 'vida', gòtic *aiws* 'temps', grec *αἰών* 'eternitat', llatí *æuum* 'edat'...) conformà en el cèltic continental un bon grapat d'antroponims per tot arreu de l'Imperi: *Belgica* (AIO CIL XIII 3707), *Dacia* (AIA CIL III 917), *Pannonia* (AIONIS CIL III 4597 i 15173), *Transpadana* (AIONII CIL V 6693)... En *Hispania* la raïl està àmpliament documentada i en texts epicòrics (AIVK.1.1 i K.1.3; AIO K.3.13 i) i en llatins (AIA CIL II 818; AIONIS 2822; ALÆ 5798 i 6298...).

La probable continuïtat d'eixe patró semàntic en estranys *cognomina* llatins com *Æternalis*, *Æternus*, *Æualis*, *Perennis* o *Perpetuus* feu sospitar qu'estes formes eren mers calcs (uide Delamarre, *Dictionnaire de la langue gauloise*, 2003², 36). Adés Zeidler («Zeitschrift für celtische Philologie», 60 [2013], p. 275) ha afegit *Vitalis* al llistat de possibles calcs llatins d'aquells llinages cèltics. La parauleta cèltica i la llatina conviuen a voltes en inscripcions, a la comparança, en *Noricum* (CIL III 11481 AIV i dos VITALI[S]) i *Venetia* (CIL V 1061: ALÆ, AIO, AIVS, VITALINI i VITALIS). El cas és que la traducció *Vitalis* tingué molt més d'èxit que els resultats esperables d'aquells atres calcs competidors: *Æternalis*, *Æternus* etc. *Vidal* és també un popular llinatge en l'àmbit llingüístic del valencià i del català. Aixina, segons el padró per a 2.014 de l'Institut Nacional d'Estadística, 9.620 persones (un 2,453 ‰₀₀ de la població) tindrien *Vidal* com a primer llinatge en la província de Barcelona, ocupant este *cognomen* el lloc 32 entre els més freqüents; la freqüència de *Vidal* seria encara major en la província de València: 7,315 portadors (3,714 ‰₀₀ de la població) i el lloc 23 entre els llinages més freqüents, pero no n'hi ha cap vestigi d'eventuals *Eternal*, *Etern*, *Eval*, *Perenne* o *Perpetu*.

¿Qué pogué portar el calc *Vidala* impondre's en tanta claritat sobre els atres? Potser el seu triomfo no fon una qüestió de supremacia reproductora, potser la mateixa causa – moda social – que dugué a canviar el *demodé* llinatge indígena per un llinatge llatí dugué també *Vidal* – moda estètica – a impondre's sobre els demés. *Vitalis* 'ple de vida' oferia un significat manco divinal que els seus competidors, pero també més atractiu i, al remat: més *fashion*. Com deya aquel bell epitafi llatí, d'autor desconegut, per a un mim dit *Vitalis*: *O, quam letus eras, Vitalis!*